

PROPORTIONEEL OMGAAN MET RISICO'S EN INCIDENTEN

Uitwerking van criterium 7 uit het Slotdocument VGS-congres 2013

In het Slotdocument van het VGS-congres 2013 "Gemeentesecretaris in Veiligheid" staat een leidraad voor de ontwikkeling van gemeentelijke organisaties op het terrein veiligheid, met daarin tien criteria voor de kwaliteit. Criterium 7 luidt:

"Er is georganiseerd dat binnen de gemeente kritische beoordeling van voorstellen op het gebied van fysieke veiligheid plaatsvindt en dat veiligheid onderdeel uitmaakt van de integrale afweging".

Dit criterium is op ons verzoek uitgewerkt door het programma Risico's en Verantwoordelijkheden van BZK. Wij bevelen deze uitwerking van harte in jullie aandacht aan.

Berend van der Ploeg, gemeentesecretaris Nijmegen
Jos van der Knaap, gemeentesecretaris Wijchen
Irma Woestenberg, gemeentesecretaris 's-Hertogenbosch

13 januari 2014

Tien gouden tips voor gemeentesecretarissen

Op het VGS congres van september 2013 was het proportioneel omgaan met risico's een van de hoofdthema's. Bij de aanwezigen bestond een breed gevoel van herkenning dat publieke aandacht voor risico's en incidenten druk geeft op de overheid om zich meer in te spannen (de risico-regelreflex). Het is een valkuil dat zo'n extra inspanning disproportioneel uitpakt, dat wil zeggen dat de kosten en baten van de inspanning niet in verhouding staan of dat de verantwoordelijkheid teveel bij de overheid komt te liggen.

Een vraag die uitdrukkelijk leeft bij gemeentesecretarissen is hoe zij zelf beter in staat zijn om tegenwicht te bieden aan de risico-regelreflex.

Het programma Risico's en verantwoordelijkheden wil behulpzaam zijn door in samenspraak met de VGS te komen tot tien tips die gemeentesecretarissen helpen bij de onderkenning en beheersing van de risico-regelreflex.

Hier volgen eerste gedachten in nog willekeurige volgorde.

Eerst meeleven, dan afwegen

- 1) Tel tot tien na een incident of het publiek worden van een risico voordat u handelt, tijd helpt immers vaak de balans tussen emotie en ratio te herstellen.
- 2) Wat u wel meteen kunt doen is met empathie de betrokkenen tegemoet treden. Een beetje begrip doet iedereen goed. Daarbij hoeft u geen beloften te doen (die schuld maken), de meeste burgers vragen daar trouwens niet om. Een roep om maatregelen is vaak een roep om aandacht.
- 3) In een democratie bepaalt de samenleving uiteindelijk wat er moet gebeuren. Daarom is het noodzakelijk te onderzoeken wat uw burgers nu echt vinden dat hun gemeentebestuur moet doen, en dat kan iets anders zijn dan uit de politiek en de media naar voren komt.
- 4) Consistentie van beleid is belangrijk. Incidenten zijn vaak, zoals het woord al verraadt, uitzonderingen op de regel die daarom nog niet perse nieuwe maatregelen noodzakelijk maken. U had immers van te voren hopelijk verstandig beleid ingevoerd waar een enkele zwarte zwaan in voorzien was; niet elk incident kan leiden tot verhoging van de norm.
- 5) Gebruik incidentenonderzoek als bouwsteen voor redelijk veiligheidsbeleid. Aanbevelingen van een onderzoekscommissie zijn dan niet het einde van de discussie, maar het begin van een secure zoektocht naar proportionele en effectieve verbeteringen. Er hoort ook ruimte te zijn voor de conclusie dat het incident onvermijdelijk was en dat er geen nieuwe maatregelen nodig zijn.

Van wie is het risico eigenlijk?

6) Vraag u dan af: wiens risico is het eigenlijk en wie heeft het veroorzaakt? De diepere vraag is of het wel de gemeentelijke overheid is die in actie moet komen.

7) Burgers geloven in één overheid of tenminste in een samenhangende en samenwerkende overheid. Draag daarom niet bij aan de fragmentatie van het openbaar bestuur door afschuiven van verantwoordelijkheden naar andere overheden als een oplossing te zien.

Proportioneel besturen

8) Uw burgers verwachten dat u verstandig bestuurt, dat wil zeggen dat u kosten en baten van maatregelen in beeld brengt en met elkaar vergelijkt. Rationele vergelijkingen kunnen de bestuurlijke afweging nooit vervangen, maar helpen wel om een geïnformeerd besluit te nemen en uit te dragen.

Niet bij veiligheid alleen

9) Niet alles is echter te berekenen: waarden en normen tellen zwaar mee in ieders beleving. Bedenk en benoem deze expliciet. Burgers staan open voor afwegingen waarbij andere waarden voorop staan dan veiligheid, en passen die zelf ook toe. Als burgers aan een nieuw risico worden blootgesteld, is het zaak om dat te erkennen en tegelijk te plaatsen in de context van de afweging.

Handelingsperspectief schept vrijwilligheid

10) Geef burgers context en een handelingsperspectief. Risico's worden eerder als acceptabel beschouwd wanneer ze duidelijk worden uitgelegd en vergeleken met andere dagelijkse risico's zonder overigens emoties te bagatelliseren. Daar hoort ook bij dat mensen weten wat ze preventief of bij een calamiteit zelf kunnen doen en wat ze kunnen verwachten van de eventuele risico-veroorzaker en van de overheid.

December 2013
Programma risico's en verantwoordelijkheden
Ministerie van BZK

Meer info? www.risicoregelreflex.nl